

Avizul Comitetului Regiunilor privind contribuția la dezvoltarea durabilă: rolul comerțului echitabil și al sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale

(2010/C 175/03)

COMITETUL REGIUNILOR

- constată că, în ultimii ani, piața produselor provenite din comerț echitabil a cunoscut o creștere rapidă. Consumatorii UE cumpără astăzi produse certificate „comerț echitabil” în valoare de aproximativ 1,5 miliarde de euro pe an;
- evidențiază că una dintre trăsăturile specifice ale comerțului echitabil și a altor sisteme de asigurare a durabilității rezidă în faptul că este vorba în mod esențial de un mecanism voluntar și dinamic care se dezvoltă odată cu sensibilizarea și cerințele societății și ale consumatorului;
- accentuează faptul că autoritățile locale și regionale sunt răspunzătoare de o parte însemnată a cheltuielilor pentru achizițiile publice. Pe baza acestui rol important, ele trebuie implicate în sprijinirea măsurilor privind dezvoltarea durabilă și comerțul echitabil în întreaga Europă;
- constată că autoritățile publice cheltuiesc fonduri în valoare de 16 % din PIB-ul Uniunii Europene și, de aceea, reprezintă o piață-cheie strategică. Luarea în considerare a dezvoltării durabile și a comerțului echitabil la efectuarea achizițiilor publice permite autorităților locale și regionale să contribuie decisiv nu doar la rentabilitatea și eficiența serviciilor lor pe termen mediu și lung, ci și la dreptatea socială și dezvoltarea durabilă;
- propune să acționeze el însuși ca multiplicator la răspândirea unor linii directoare corespunzătoare, făcând apel la propria rețea de contacte și, totodată, să colaboreze cu Comisia Europeană pentru a întreprinde un schimb de informații între autoritățile locale și regionale. Autoritățile teritoriale (în special cele care au cerințe comparabile) pot crea propriile rețele de cele mai bune practici pentru a aborda problematica produselor din comerțul echitabil.

Raportor: dna Kerstin KIESSLER (DE-PSE)

Consilier de stat, membru al Senatului Landului Bremen și reprezentant plenipotențiar al Orașului Liber Hanseatic Bremen pe lângă Statul federal german

Document de referință: Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European - Contribuind la dezvoltarea durabilă: rolul comerțului echitabil și al sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale

COM(2009) 215 final.

I. OBSERVAȚII GENERALE

COMITETUL REGIUNILOR

1. salută în mod expres Comunicarea Comisiei din 5 mai 2009 intitulată „Contribuind la dezvoltarea durabilă: rolul comerțului echitabil și al sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale”. În această comunicare, Comisia Europeană examinează situația actuală a comerțului echitabil și a altor sisteme neguvernamentale (adică private) de asigurare a durabilității comerciale;

2. constată că, în ultimii ani, piața produselor provenite din comerț echitabil a cunoscut o creștere rapidă. Consumatorii UE cumpără astăzi produse certificate „comerț echitabil” în valoare de aproximativ 1,5 miliarde de euro pe an, ceea ce înseamnă de 70 de ori mai mult decât în 1999, an în care Comisia a prezentat prima ei comunicare pe această temă;

3. consideră că este indispensabilă o definiție clară a comerțului echitabil pentru a se evita confruntarea consumatorilor bine intenționați cu o serie de etichete și certificări care pretind, toate, că reprezintă doar produse realizate în condiții corecte și ireproșabile din punct de vedere etic, diferite de cele ale comerțului tradițional. În Comunicarea Comisiei din 5 mai 2009 se face referire la criteriile comerțului echitabil, astfel cum sunt definite de mișcarea comerțului echitabil și menționate în Rezoluția Parlamentului European privind comerțul echitabil și dezvoltarea din 6 iunie 2006. Se utilizează noțiunea de „comerț echitabil” în conformitate cu standardele stabilite de organisme internaționale de standardizare și de evaluare a conformității, membre ale ISEAL, și aplicate de organizațiile de comerț echitabil;

4. ia la cunoștință cu interes faptul că gradul de cunoaștere al etichetelor „comerț echitabil” s-a situat în 2008 în Regatul Unit la peste 70 % (față de 12 % în anul 2000) și în 2005 în Franța la 74 % (față de 9 % în anul 2000). În Germania, în cadrul unui studiu din 2009 a 407 firme și organizații fără scop lucrativ, eticheta „comerț echitabil” ocupă primul loc ca marcă durabilă;

5. își exprimă bucuria că, la sfârșitul anului 2007, vânzările mondiale de produse certificate „comerț echitabil” au depășit 2,3 miliarde de euro (acestea se află însă evident sub volumul vânzărilor de alimente produse în mod ecologic și reprezintă mai puțin de 1 % din comerțul total). Europa este bastionul comerțului echitabil cu 60-70 % din vânzările mondiale. În acest context, se observă diferențe mari între piața care crește cel mai rapid, adică Suedia, și noile state membre, în care conceptul este încă relativ necunoscut.

II. RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL REGIUNILOR

Trăsăturile comerțului echitabil

6. evidențiază că una dintre trăsăturile specifice ale comerțului echitabil și a altor sisteme de asigurare a durabilității rezidă în faptul că este vorba în mod esențial de un mecanism voluntar și dinamic care se dezvoltă odată cu sensibilizarea și cerințele societății și ale consumatorului;

7. subliniază opinia Comisiei conform căreia stabilirea unor criterii de ierarhizare sau reglementare pentru sistemele private de asigurare a durabilității comerciale nu ar servi obiectivelor dezvoltării durabile. Mai degrabă, aceasta ar îngreuna elementul dinamic al inițiativelor private în acest domeniu și ar putea sta în calea dezvoltării comerțului echitabil;

8. solicită ca etichetele „comerț echitabil” să asigure în deplină transparență publică că fiecare etapă a lanțului de producție satisface criteriile stabilite;

9. constată că dezvoltarea durabilă poate fi sprijinită prin concepte care combină elemente din domeniul ecologic, social și economic. Pentru buna funcționare a unei piețe este important ca producătorii și consumatorii să aibă acces la informații fiabile despre aceste concepte. Utile sunt etichetele și certificările independente, în care consumatorul să poate avea încredere și care să fie supravegheate de organisme independente;

Achizițiile publice

10. salută în mod expres directivele UE privind achizițiile publice din 2004. Acestea reprezintă baza a numeroase legi privind achizițiile publice din statele membre și permit utilizarea unor criterii sociale și de mediu la realizarea achizițiilor;

11. constată că autoritățile publice cheltuiesc fonduri în valoare de 16 % din PIB-ul Uniunii Europene și, de aceea, reprezintă o piață-cheie strategică. Luarea în considerare a dezvoltării durabile și a comerțului echitabil la efectuarea achizițiilor publice permite autorităților locale și regionale să contribuie decisiv nu doar la rentabilitatea și eficiența serviciilor lor pe termen mediu și lung, ci și la dreptatea socială și dezvoltarea durabilă;

12. subliniază că produsele provenite din comerțul echitabil oferă consumatorilor, dar și autorităților care efectuează achiziții publice, posibilitatea de a contribui prin puterea lor de cumpărare la asigurarea coerenței între obiectivele politicii comerciale și obiectivele politicii de dezvoltare;

13. accentuează faptul că autoritățile locale și regionale sunt răspunzătoare de o parte însemnată a cheltuielilor pentru achizițiile publice. Pe baza acestui rol important, ele trebuie implicate în sprijinirea măsurilor privind dezvoltarea durabilă și comerțul echitabil în întreaga Europă. Autoritățile teritoriale trebuie să ia în considerare nu doar aspectele economice, tehnice sau juridice ale comerțului echitabil, ci și cele politice;

14. a constatat în trecut că dispozițiile în vigoare referitoare la achizițiile publice sunt deja destul de complicate și că multe autorități teritoriale au dificultăți deosebite privind aplicarea adecvată a acestora. De aceea, Comitetul solicită Comisiei ca în viitor să stabilească linii directoare clare și detaliate pentru achizițiile publice sociale care pot fi utilizate de autoritățile locale și regionale la acordarea contractelor publice pentru produsele din comerțul echitabil;

15. a luat la cunoștință cu interes că, pentru a veni în sprijinul autorităților contractante la punerea în aplicare a unui sistem de achiziții publice durabile, Comisia a adoptat recent o comunicare privind achizițiile publice ecologice (menită să vină în completarea ghidului Comisiei privind achizițiile publice ecologice) și pregătește în prezent publicarea unui ghid paralel privind achizițiile publice sociale. Împreună, acestea constituie un ghid cuprinzător pentru achizițiile publice durabile (ecosociale);

16. salută anunțul referitor la apariția unui al doilea ghid și, având în vedere evoluția rapidă în acest domeniu, solicită Comisiei să asigure publicare rapidă a acestuia;

17. propune să acționeze el însuși ca multiplicator la răspândirea unor linii directoare corespunzătoare, făcând apel la propria rețea de contacte și, totodată, să colaboreze cu Comisia Europeană pentru a întreprinde un schimb de informații între autoritățile locale și regionale. Autoritățile teritoriale (în special cele care au cerințe comparabile) pot crea propriile rețele de cele mai bune practici pentru a aborda problematica produselor din comerțul echitabil;

18. pune întrebarea dacă un nou proiect s-ar putea dovedi util pentru informarea reciprocă. Comisia Europeană și CoR creează în prezent o „bursă a cooperării descentralizate” pentru a facilita și coordona elaborarea măsurilor de cooperare descentralizată între autoritățile locale și regionale din UE și partenerii lor din țările în curs de dezvoltare. Bursa cooperării va fi un serviciu online care va avea rolul de a crea o legătură între nevoile și cerințele de sprijin și ofertele și manifestările de interes corespunzătoare. Membrii CoR sunt rugați să utilizeze acest instrument electronic (prevăzut pentru 2010), pentru a comunica date relevante. Prin acesta se ușurează substanțial schimbul de informații între autoritățile locale și regionale europene care colaborează în vederea dezvoltării și se permite armonizarea proiectelor autorităților teritoriale din UE și din țările în curs de dezvoltare;

19. în acest context, proiectele de cooperare descentralizată ar putea contribui la dezvoltarea produselor din cadrul comerțului echitabil, sintetiza studiile de impact și sprijini micii producători din sud;

20. pe lângă promovarea achizițiilor publice echitabile, menționează beneficiile potențiale ale promovării achizițiilor private în conformitate cu standardele comerțului echitabil. De aceea, încurajează autoritățile locale și regionale să creeze stimulente pentru întreprinderi în favoarea achizițiilor în conformitate cu standardele comerțului echitabil, cum ar fi întrecerile inspirate din concursurile existente precum „Capitala comerțului echitabil” sau „Orașele comerțului echitabil”;

Sprijinul Comisiei

21. salută angajamentul Comisiei față de comerțul echitabil și alte sisteme de asigurare a durabilității comerciale, dată fiind contribuția lor potențială la dezvoltarea durabilă, precum și disponibilitatea sa de a sprijini astfel de concepte și în viitor;

22. consideră că este indispensabil un echilibru corect între dorința de comerț, investiții și creștere economică ca parte a unei agende bazate pe liberalizare și globalizare, pe de o parte, și respectarea principiilor dezvoltării durabile, a necesității condițiilor comerciale transparente și corecte și a unei recunoașteri clare de către țările industrializate mai bogate a problemelor urgente ale țărilor mai puțin dezvoltate în cadrul negocierilor comerciale, pe de altă parte. Diferite organizații de comerț echitabil sunt convinse că schimburile comerciale pot fi un instrument foarte eficient pentru promovarea dezvoltării durabile și pentru reducerea sărăciei, dacă sunt realizate corect și cu răspundere. Îndeplinirea acestor obiective necesită totuși o schimbare fundamentală în configurarea politicii comerciale. Abordarea actuală dominantă, bazată pe piață, nu va putea elimina dezechilibrul existent în ceea ce privește forța de negociere a concernelor multinaționale și a micilor producători. Doar implicarea sistematică a micilor producători marginalizați din țările sărace în configurarea politicii comerciale poate contribui la eliminarea nedreptăților care rezultă din sistemul comercial actual;

23. ia notă cu satisfacție de sprijinul financiar oferit de Comisie pentru comerțul echitabil și alte activități de comerț durabile, în principal prin instrumentele ei de colaborare în vederea dezvoltării. Între 2007 și 2008 au fost puși la dispoziție 19,466 milioane de euro pentru diferite acțiuni, care au inclus în principal măsuri de sensibilizare în Uniunea Europeană. În 2008 și 2009 au fost puse la dispoziție fonduri suplimentare de câte 1 milion de euro;

24. solicită însă Comisiei, având în vedere evoluția rapidă din domeniul comerțului echitabil din unele state membre, să examineze dacă nu ar trebui puse la dispoziție fonduri suplimentare pentru statele membre care nu sunt încă atât de implicate;

25. sprijină intenția Comisiei de a iniția analize ale consecințelor și de a depune eforturi pentru îmbunătățirea transparenței pieței și, în plus, de a acorda o atenție sporită evaluării dificultăților privind transpunerea conceptelor și obținerea certificărilor. Aceasta ar putea fi susținută în continuare prin măsuri comparabile din partea statelor membre UE, cum ar fi finanțarea studiilor privind efectul comerțului echitabil;

Angajamentul autorităților teritoriale în politica de dezvoltare

26. salută în mod expres recunoașterea rolului important al autorităților locale și regionale pentru politica comercială privind produsele din comerțul echitabil. În acest sens, angajamentul autorităților teritoriale în politica de dezvoltare nu reprezintă un lucru nou. Multe regiuni și autorități locale și regionale europene derulează de mulți ani proiecte privind comerțul echitabil cu partenerii lor din țările în curs de dezvoltare. Parteneriatele trebuie să se bazeze pe încrederea reciprocă a partenerilor și pe transparență în relațiile dintre ei. Contractele încheiate sub emblema comerțului echitabil trebuie să respecte principiile tratamentului egal, al recunoașterii reciproce și al proporționalității;

27. constată în plus că, în contextul descentralizării, autoritățile locale și regionale abordează din ce în ce mai profesional comerțul echitabil. Autoritățile locale și regionale posedă cunoștințe valoroase în domeniile care sunt de importanță esențială pentru țările în curs de dezvoltare și pentru îndeplinirea Obiectivelor de dezvoltare ale mileniului. De aceea, ele trebuie considerate drept actori importanți ai unei politici de comerț echitabil;

28. salută dorința Comisiei de a menține în întreaga UE caracterul neguvernamental al comerțului echitabil și al altor sisteme similare de asigurare a durabilității comerciale. Reglementarea de către sectorul public ar putea afecta dezvoltarea sau funcționarea sistemelor private dinamice;

29. consideră totuși că în domeniul achizițiilor publice sunt necesare anumite standarde legale pentru licitații pentru a oferi furnizorilor de produse din comerțul echitabil șansa de a concura;

Activitățile de sensibilizare

30. își exprimă satisfacția față de dezvoltarea comerțului echitabil și disponibilitatea din ce în ce mai mare a localităților și regiunilor din Europa de a introduce criterii ecosociale în cadrul procedurilor de achiziții publice. Această disponibilitate devine și mai importantă în actuala criză financiară și economică. La începuturile comerțului echitabil în anii '70, critica față de structurile inechitabile ale comerțului mondial se afla în centrul atenției. Lansat inițial ca o activitate de sensibilizare, comerțul echitabil se evidențiază astăzi, înainte de toate din punct de vedere strict al politicii comerciale, prin creșteri ale vânzărilor;

31. reamintește că structurile descentralizate responsabile de activitățile de sensibilizare, ca partener important în comerțul echitabil, precum și organizațiile consumatorilor, ar trebui implicate sistematic în procesul de stabilire a obiectivelor politicii de dezvoltare. În acest context ar trebui încurajată confruntarea cu structurile comerțului mondial inechitabil, în special ale politicii comerciale și agrare europene, privind posibilitățile personale de acțiune pentru a cumpăra „echitabil”. Activitatea de sensibilizare rămâne un instrument de combatere a sărăciei, subdezvoltării, exploatarei, foametei și distrugerii mediului;

32. constată cu satisfacție că autoritățile locale și regionale din Uniunea Europeană, aflându-se la nivelul cel mai apropiat de cetățeni în domeniul comerțului echitabil și al achizițiilor echitabile, s-au afirmat și și-au confirmat rolul. Orașele și universitățile comerțului echitabil au coborât în mod evident pragul înlesnind coparticiparea a multor mii de oameni și au creat posibilități concrete de acțiune în favoarea comerțului echitabil. Orașe ale comerțului echitabil există în Marea Britanie din 2001, iar din 2008 și în Germania. De altfel, Marea Britanie deține locul doi la nivel mondial în consumul de produse din comerțul echitabil pe cap de locuitor. Există peste 700 de orașe ale comerțului echitabil în 12 state membre ale UE și mulți alți candidați la titlul de oraș al comerțului echitabil;

33. atrage atenția asupra necesității sporirii puterii consumatorului prin activități de informare și sensibilizare prin participarea presei locale și naționale și, din ce în ce mai mult, și prin mijloace electronice. Colaborarea cu organizațiile de protecție a drepturilor consumatorilor deschide calea către exploatarea unor potențiale suplimentare;

34. salută recentele inițiative ale Oficiului de promovare a comerțului echitabil (*Fair Trade Advocacy Office*) de stimulare a membrilor Parlamentului European să-și asume angajamentul de a susține comerțul echitabil în vederea sprijinirii producătorilor marginalizați și lucrătorilor săraci din țările din sud. Comitetul consideră că astfel de inițiative ar putea fi extinse la alte niveluri de guvernare;

35. subliniază că provocarea globalizării a ajuns de mult la nivelul localităților și regiunilor din Europa. Pentru a se putea reacționa la aceasta, la fața locului, în mod corespunzător și cu atenția orientată spre viitor este nevoie în continuare de formarea continuă, profesionalizarea și interconectarea actorilor locali, regionali și naționali. Aceste activități se află în Europa încă într-o fază incipientă și necesită urgent o dezvoltare sistematică;

Sprijinirea localităților și regiunilor

36. observă cu interes că, de exemplu, Germania a creat din 2001 un serviciu pentru „Localități într-o singură lume” care colaborează între timp cu 2 600 de localități germane și, adesea, și cu partenerii acestora din lume (inclusiv cu orașele înfrățite). Susținut de guvernul federal, de cele mai multe landuri, de asociațiile organizațiilor locale și de asociația organizațiilor neguvernamentale, acest serviciu a contribuit în mod esențial la intensificarea angajamentului localităților germane în politica de dezvoltare pentru promovarea comerțului echitabil și a achizițiilor ecosociale;

37. recomandă autorităților locale și regionale să se conecteze într-o rețea, pentru a mări printr-un sprijin sistematic potențialul de a face față provocărilor globale din ce în ce mai mari și pentru a asigura o dezvoltare durabilă în vederea combaterii sărăciei și a distrugerii mediului și să faciliteze în special schimbul între statele membre vechi și noi ale UE. Schimbul de informații trebuie încurajat prin intermediul portalului CoR de cooperare descentralizată, pentru împărtășirea experiențelor și crearea unor evaluări comparative, în vederea sprijinirii țărilor din Sudul și Estul Europei să elaboreze idei cu privire la susținerea comerțului echitabil în contextul strategiilor lor de dezvoltare durabilă și de adaptare la schimbările climatice;

38. consideră că fondurile de 19 milioane de euro menționate în comunicare și mărirea planificată cu 1 milion pentru consolidarea comerțului echitabil reprezintă un început remarcabil, însă menționează că, în viitor, având în vedere amploarea problemei, dar și șansele care apar pentru consolidarea potențialelor existente, va fi nevoie de fonduri suplimentare;

39. menționează că autoritățile locale și regionale pot contribui, de asemenea, în mod direct la succesul comerțului echitabil, prin:

- vânzarea doar de cafea și ceai provenite din comerțul echitabil, în ședințele, birourile și cantinele lor;
- sprijinirea de către consiliile orășenești și comunale a companiilor corespunzătoare;
- recunoașterea de către localități a eforturilor „magazinelor mondiale”;
- eforturile a cât mai multe orașe de a obține titlul de „orașe ale comerțului echitabil”;

Elaborarea unei Strategii europene a comerțului echitabil

40. propune elaborarea unei Strategii europene comune a comerțului echitabil pentru autoritățile locale și regionale, pentru sprijinirea comerțului echitabil și a achizițiilor ecosociale, însoțită de un program de acțiune care să îndeplinească criteriile ecologice și sociale. O astfel de strategie ar putea fi elaborată în urma pregătirilor naționale și interregionale prin seminare și conferințe cu participarea părților interesate din viața politică, din structurile de stat, din organizațiile neguvernamentale și din sectorul privat;

41. consideră că această strategie ar putea fi adoptată într-o conferință organizată de CoR sau de Președinția în funcție și ar putea fi dezbătută și prezentată la Bruxelles în cadrul manifestării „Zilele

porților deschise” (*Open Days*), organizată de CoR și care se bucură de o mare audiență;

42. intenționează prin acest proces, având în vedere criza financiară și economică și catastrofele climatice amenințătoare, să privească și în direcția actorilor-cheie din țările din sud, să-i implice și pe aceștia și să mențină trează conștiința consecințelor globalizării. Consolidarea structurilor comerțului echitabil și achizițiile ecosociale la nivel local și regional sunt, în acest scop, la fel de importante ca și o interconectare mai solidă cu partenerii țărilor producătoare;

43. menționează că efectele în ansamblu pozitive ale comerțului echitabil și ale achizițiilor ecosociale se concentrează în principal pe produsele agrare ale micilor producători din așa numitele țări în curs de dezvoltare. În viitor, se are în vedere o lărgire a paletei produselor și serviciilor din comerțul echitabil, prin preluarea experiențelor și criteriilor, precum și prin dezvoltarea lor în continuare pentru consolidarea securității juridice. Trebuie avută în vedere și sprijinită dezvoltarea în continuare a legăturii dintre producători și consumatorii finali. Această paletă de produse lărgită are în vedere produsele manufacturiere și industriale din toate țările, precum și oferirea de servicii din comerțul echitabil, precum „turismul echitabil”. Dezvoltarea în continuare a structurilor înseamnă în primul rând evaluarea respectării criteriilor ecosociale și a standardelor minime ale OIM, precum și abordarea chestiunilor privind transporturile și vânzările;

44. atrage atenția că abordările de până acum ale acestei teme nu au luat în considerare în mod corespunzător directivele Comisiei din 2008 privind consolidarea drepturilor persoanelor cu handicap. Experiențele parteneriatelor internaționale dintre localități se dovedesc încurajatoare în ceea ce privește implicarea sporită a persoanelor cu handicap în comerțul echitabil și în achizițiile ecosociale. Comitetul propune abordarea și aprofundarea acestei teme în strategia propusă, precum și în cadrul pregătirilor naționale și interregionale;

45. este conștient că, în Europa, comerțul echitabil reprezintă mai puțin de 1 % din volumul comercial total. Dimpotrivă, țările avansate cu cote de mai mult de 10 % precum Elveția, Anglia, țările scandinave, Țările de Jos, Austria și Luxemburg reprezintă o încurajare exemplară la acțiuni intensificate în special în Europa de Sud și de Est. Cooperarea, deseori excelentă, dintre organizațiile neguvernamentale, localități și actorii economici locali a dus, împreună cu partenerii din sud, la crearea unor modele impresionante, responsabile pentru întreaga Europă. Acestea reprezintă un stimulent pentru toate localitățile și regiunile din Europa pentru a se putea aduce totodată o contribuție importantă la îndeplinirea Obiectivelor de dezvoltare ale mileniului (ODM) până în 2015.

Bruxelles, 10 februarie 2010

Președinta
Comitetului Regiunilor
Mercedes BRESSO